

Uchwała Nr XXVII/174/2016
Rady Powiatu w Kluczborku
z dnia 28 grudnia 2016

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu na Rzecz Rozwoju Pieczy Zastępczej
na lata 2016-2018

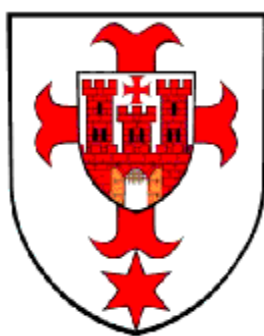
Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 814 z późn. zm.), w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U.2016, poz. 575 z późn.zm.) Rada Powiatu uchwala co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Powiatowy Program na Rzecz Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016-2018 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- §2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Kluczborku.
- §3. Traci moc Uchwała Nr XXIV/162/2016 Rady Powiatu w Kluczborku z dnia 27 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu na Rzecz Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016-2019.
- §4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu
w Kluczborku

Andrzej Butra

Załącznik
do Uchwały Nr XXVII/174/2016
Rady Powiatu w Kluczborku
z dnia 28 grudnia 2016 r.

**POWIATOWY PROGRAM
NA RZECZ ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
na lata 2016–2018**

Kluczbork 2016

SPIS TREŚCI

WSTĘP

1. RODZINA JAKO PODSTAWOWE ŚRODOWISKO WYCHOWAWCZE
 - 1.1. INSTYTUCJONALNE I RODZINNE FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ
2. DIAGNOZA POTRZEB
 - 2.1 LOKALNE ZASOBY ORAZ INFRASTRUKTURA POMOCY SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE
3. CELE PROGRAMU I SPOSÓB ICH REALIZACJI
4. ADRESACI PROGRAMU
6. PRZEWIDYWANE EFEKTY
7. MONITOROWANIE PROGRAMU
8. UWAGI KOŃCOWE
9. PODSUMOWANIE

WSTĘP

Polityka rodzinna definiowana jest jako całokształt norm prawnych, działań i środków uruchamianych przez państwo w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny; jej powstania, prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról.

Główny podmiot kształtowania polityki rodzinnej stanowi państwo. Zadania i uprawnienia państwa w zakresie polityki rodzinnej są podzielone między organy centralne, terenowe oraz samorządowe. Podmiotami polityki rodzinnej są także organizacje pozarządowe, związki zawodowe, związki pracodawców, Kościół Rzymskokatolicki oraz inne kościoły i związki wyznaniowe.

Najczęściej uznawanym przedmiotem polityki rodzinnej jest rodzina z dziećmi.

Państwo realizuje swoją politykę rodzinną poprzez następujące instrumenty:

- środki prawne,
- świadczenia pieniężne,
- świadczenia w naturze,
- świadczenia w formie usług.

Bardzo ważnym zadaniem polityki prorodzinnej jest pomoc rodzinom dysfunkcyjnym oraz pomoc tym, które znalazły się w szczególnie trudnej sytuacji materialnej. Pomoc w zwalczaniu ubóstwa powinna umożliwiać wyrównanie szans rozwojowych młodego pokolenia i zapobiegać marginalizacji rodzin ubogich.

O ochronie rodziny mówią przepisy zawarte m.in. w:

- Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka,
- Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych,
- Międzynarodowym Pakcie Praw Gospodarczych Społecznych i Kulturalnych,
- Europejskiej Karcie Społecznej,
- Konwencji o Prawach Dziecka,
- Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności,
- Deklaracji w Sprawie Społecznego Postępu i Rozwoju,
- Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet oraz konwencje MOP.

Powiatowy Program na Rzecz Rozwoju Pieczy Zastępczej wpisuje się w cele ujęte w powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011-2020 w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną. Jednym z celów strategicznych przyjętej do realizacji Strategii jest „Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia rodziny”, czyli stworzenie rozwiązań profilaktycznych umożliwiających podejmowanie działań osłonowych, ratowniczych i wspomagających rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej. Należy podkreślić, że działania na rzecz rodziny, to działania na rzecz całej wspólnoty, a wspierając rodzinę przyczyniamy się do rozwoju i wzmocnienia więzi w całej społeczności. W rodzinę należy inwestować i wierzyć w możliwość samodzielnego wykonywania podstawowych funkcji.

1. RODZINA JAKO PODSTAWOWE ŚRODOWISKO WYCHOWAWCZE

Rodzina jest podstawową komórką społeczeństwa, w którym funkcjonujemy. Jest czymś nieodłącznym, zawsze nam towarzyszącym. Rodzina jest tym środowiskiem, w którym powstaje nowe życie. Rodzi się w nim i wzrasta istota ludzka podlegająca prawom biologicznym i społecznym, kształtowana przez „oddziaływania wychowawcze rodziców”.

Każda rodzina pełni określone funkcje, które zostały jej przypisane. Funkcje rodziny są różnorakie. Począwszy od biologicznej, prokreacyjnej, poprzez opiekuńczo – zabezpieczającą, ekonomiczną, aż do kulturowej, socjalizacyjnej. Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone indywidualną opieką ma możliwość zaspakajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się prawidłowo rozwijać. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie „dziecko czuje się dobrze, bezpiecznie, jest pewne siebie, ufne wobec rodziców, a także otwarte i ufne wobec innych ludzi, zachowuje się przy tym swobodnie i jest aktywne i wytrwałe w działaniu”

Wśród prawa rodzinnego w Polsce podstawowe znaczenie ma zasada **dobra dziecka**. Sprowadza się ona do zapewnienia dziecku maksymalnej ochrony, w zakresie jego interesów osobowych, jak i majątkowych. Wyrazem tej zasady jest zobligowanie publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej, sądów oraz władz administracyjnych do kierowania się w swojej działalności dyrektywą najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka. Z kolei inna teza głosi, że rodzina jest podstawową komórką społeczną i z tego względu powinna być chroniona przez państwo w celu zachowania ładu społecznego zgodnie z art.18 Konstytucji, który głosi iż: *„Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”*. Wiąże się z tym również zasada ochrony życia rodzinnego dlatego ingerencja państwa w stosunki rodzinne powinna następować wyłącznie w sytuacjach szczególnych, zgodnie z zasadą pomocniczości.

Dzieci z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną i psychiczną, wymagają szczególnej troski i opieki. Ochrona ich praw powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców i organy władzy publicznej, ale przede wszystkim przez każdego, kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka. We wszystkich działaniach dotyczących dziecka naczelnym celem powinno być jak najlepsze zabezpieczenie jego interesów. Działania te powinny uwzględniać podmiotowość dziecka oraz odbywać się z poszanowaniem jego praw i wolności, w szczególności prawa do godnego życia. Co za tym idzie, władza rodzicielska powinna być sprawowana tak, jak wymaga tego dobro dziecka. W razie pojawienia się jakichkolwiek trudności w należyтым wypełnianiu obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej, rodzicom należy się pomoc i wsparcie ze strony państwa.

Rodzina stanowi najważniejszy element więzi społecznych dziecka, członkowie rodziny dziecka tworzą najbliższe otoczenie dziecka i są osobami najbardziej znaczącymi w pierwszych kształtujących latach ogromne znaczenie dla życia i prawidłowego rozwoju dziecka, które jest całkowicie uzależnione od świata dorosłych. Należy podkreślić ważną rolę wczesnego dzieciństwa dla późniejszego rozwoju fizycznego i psychicznego, w tym również poznawczego i społecznego. Rodzina stanowi integralną część każdego społeczeństwa, stanowi jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórkę. Stanowi podstawowe środowisko życia i wychowania młodego pokolenia. Oddziałuje na dziecko w sposób ciągły i

stały. Zaspokajają podstawowe potrzeby dziecka: biologiczne, psychologiczne, poczucie bezpieczeństwa, przynależności, miłości i uznania.

Rodzina pełni następujące funkcje wobec swoich członków:

- prokreacyjną,
- ekonomiczną,
- opiekuńczą,
- socjalizacyjną,
- wychowawczą,
- kulturową,
- religijną.

Nie wszystkie rodziny wymienione funkcje realizują w takim stopniu, że dzieci mają stworzone optymalne warunki osobowego rozwoju. Wiele rodzin to rodziny dysfunkcyjne, czyli takie, w których jedna lub kilka funkcji nie jest prawidłowo realizowana. W jednych rodzinach pojawiają się trudności w ich realizacji na skutek czynników zewnętrznych (bezrobocie, utrata zdrowia itp.). Są jednak i takie rodziny, w których źródło dysfunkcyjności tkwi w wielu czynnikach odnoszących się do właściwości osobowościowych członków rodziny. Mogą to być zachowania o charakterze nieprzystosowania społecznego, alkoholizm, przestępczy styl życia, brak respektowania norm moralnych czy też brak odpowiedzialności.

1.1 INSTYTUCJONALNE I RODZINNE FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ

Rodzinom, które mają problem z wypełnianiem funkcji opiekuńczo – wychowawczych udzielane jest wsparcie, jest to zadanie własne gmin. W przypadku, gdy wykorzystane zostaną wszelkie możliwe formy pomocy, a rodzice dziecka nadal nie są w stanie należycie wypełniać swoich obowiązków, dziecko może zostać umieszczone w pieczy zastępczej, której celem jest zapewnienie mu czasowej opieki i wychowania.

Umieszczenie dziecka poza rodziną naturalną powinno stanowić środek ostateczny, stosowany gdy dobro dziecka jest zagrożone. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo do czasu umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Jednakże dla dobra dziecka możliwe jest pozostawienie go w długoterminowym rodzinnym środowisku zastępczym do usamodzielnienia.

Pieczą zastępczą, którą organizuje powiat, zmierza do przygotowania dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także dąży do zaspokojenia potrzeb emocjonalnych dzieci, potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno- rekreacyjnych.

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Dziecko ma zagwarantowane prawo do wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania poza rodziną- do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeżeli jest to zgodne z dobrem dziecka. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno

nastąpić po wyczerpaniu wszystkich innych form pomocy rodzicom, chyba że dobro dziecka przemawia za niezwłocznym zapewnieniem mu pieczy zastępczej.

Rodzinne formy pieczy zastępczej obejmują rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Zapewniają one dziecku całodobową opiekę i wychowanie, traktują je w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobiste, zapewniają kształcenie, rozwój uzdolnień i zainteresowań, dostęp doświadczeń zdrowotnych, zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społecznej religijne, a także zapewniają ochronę przed arbitralną i bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka oraz umożliwiają mu kontakt z rodzicami i innymi bliskimi osobami, chyba że z uwagi na dobro dziecka sąd postanowi inaczej.

Na rodzinie zastępczej lub prowadzącym rodzinny dom dziecka spoczywa obowiązek, a jednocześnie prawo wykonywania bieżącej pieczy na dzieckiem, nad jego wychowania i reprezentowania, w szczególności w przedmiocie dochodzenia świadczeń przeznaczonych na zaspokajanie jego potrzeb. Pozostałe obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej należą do rodziców dziecka.

Rodziny zastępcze dzielą się na:

- spokrewnione
- niezawodowe,
- zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne, oraz rodzinne domy dziecka.

Rodziny zastępcze spokrewnione mogą utworzyć małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodziny zastępcze niezawodowe oraz zawodowe mogą utworzyć małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (wujek, ciotka, kuzynostwo, osoby obce).

Rodziny zastępcze zawodowe, to rodziny, która funkcjonuje na podstawie podpisanej umowy ze starostą i pobierają wynagrodzenie. Rodziny zawodowe dzielą się na:

- **specjalistyczne** (w której umieszcza się dzieci niedostosowane społecznie albo dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji;) oraz
- **rodziny o charakterze pogotowia rodzinnego** (w której umieszcza się dzieci na pobyt okresowy, do czasu unormowania ich sytuacji życiowej, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesiące, w szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub zakończenia postępowania sądowego).

Rodzinne domy dziecka (RDD), w których może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (chyba że istnieje konieczność umieszczenia rodzeństwa, wówczas za zgodą prowadzącego RDD oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej jest możliwe umieszczenie większej liczby dzieci).

Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia przez nie pełnoletności. Osoba dorosła może na warunkach określonych w art. 37 ust.2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w placówce opiekuńczo – wychowawczej nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia.

Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny biologicznej, czyli do czasu przezwyciężenia trudności, które stanowiły przyczynę umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej następuje w sytuacji, gdy brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych powodów jest to zasadne.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówek opiekuńczo-wychowawczych (gdzie organem prowadzącym placówkę jest powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania);
- 2) regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutyczne (gdzie organem prowadzącym placówkę jest samorząd województwa lub podmiot, któremu samorząd województwa zlecił realizację tego zadania);
- 3) interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych (gdzie organem prowadzącym ośrodek jest samorząd województwa lub podmiot, któremu samorząd województwa zlecił realizację tego zadania).

Placówki opiekuńczo – wychowawcze zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają jego niezbędne potrzeby, realizują planu pomocy dziecku, umożliwiają mu kontakty z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej, a także podejmują działania, które mają na celu powrotu dziecka do rodziny, zapewniają dostęp do kształcenia dostosowanego do wieku i możliwości rozwojowych dziecka, obejmują je działaniami terapeutycznymi oraz zapewnienie korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Ze względu na rodzaj prowadzonej działalności, wyróżnia się placówki opiekuńczo –wychowawcze następującego typu:

- 1) socjalizacyjnego,
- 2) interwencyjnego;
- 3) specjalistyczno – terapeutycznego
- 4) rodzinnego.

W placówkach tych, za wyjątkiem placówek typu rodzinnego umieszczane są dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki, lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. W wyjątkowych sytuacjach, gdy w placówce opiekuńczo – wychowawczej umieszczona jest matka lub ojciec dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa, w placówkach tych można umieścić dziecko poniżej 10 roku życia.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego zajmują się wychowywaniem dzieci w różnym wieku, w tym dzieci dorastających i usamodzielniających się. Umożliwiają one wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu.

Regionalne placówki opiekuńczo –terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne zapewniają dzieciom specjalistyczną opiekę medyczną i rehabilitację.

W regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych umieszczane są dzieci wymagające szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania

specjalistycznej opieki i rehabilitacji nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

W interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych umieszczane są dzieci wymagające specjalistycznej opieki, które w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Ich pobyt w ośrodku nie może trwać dłużej niż do ukończenia pierwszego roku życia.

Umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej, podobnie jak w rodzinnej, następuje po wyczerpaniu wszelkich form pomocy rodzinie i trwa do czasu zaistnienia warunków umożliwiających powrót dziecka do rodziny biologicznej albo umieszczenia do w rodzinie zastępczej lub adopcyjnej.

2. DIAGNOZA POTRZEB

Ostatnie lata przynoszą systematyczny wzrost poziomu życia społeczeństwa. Jednakże obok widocznych oznak poprawy sytuacji finansowej przeciętnej rodziny, nadal znaczna część z nich żyje w bardzo trudnych warunkach. Zaniedbania opiekuńcze, niewydolność wychowawcza, alkoholizm oraz przemoc są częstym powodem ograniczania a nawet pozbawiania rodziców władzy rodzicielskiej względem dzieci. Wówczas na mocy postanowienia sądu następuje umieszczenie dziecka w zastępczej pieczy rodzinnej lub instytucjonalnej.

Rys.1 Rodziny zastępcze w powiecie kluczborskim

Rok	Rodzina zastępcza			Ilość dzieci
	ogółem	spokrewniona	niespokrewniona	
2013	84	54	30	121
2014	83	55	28	108
2015	84	59	25	109

Źródło: dane statystyczne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku.

Od wielu lat utrzymuje się deficytowa sytuacja w zakresie ilości rodzin zastępczych w stosunku do ilości dzieci, które powinny być objęte troskliwą opieką. Jest to tendencja od lat utrzymująca się w całym kraju. Wśród rodzin zastępczych przeważają te o statusie rodzin spokrewnionych. W ostatnim czasie co prawda nastąpiło nieznaczne zwiększenie zainteresowania rodzinną pieczą zastępczą a odzwierciedleniem tego faktu było ukończenie przez 21 kandydatów szkolenia dla rodzin zastępczych, nie mniej jednak nie można mieć pewności, że będzie to tendencja stała.

W roku 2015 w powiecie kluczborskim funkcję rodziny zastępczej pełniło 84 rodzin, z czego 59 rodzin były to rodziny spokrewnione, 25 rodzin niezawodowych. Powyższą funkcję jedna z rodzin pełniła będąc jednocześnie rodziną spokrewnioną i niezawodową. W rodzinach zastępczych spokrewnionych przebywało 73 dzieci, w rodzinach niezawodowych 36. W roku 2015 utworzono 14 rodzin zastępczych oraz rozwiązano 10. W 2015r. rodzinnej pieczy zastępczej umieszczono 17 dzieci.

W 2015r. 15 wychowanków opuściło rodzinną pieczę zastępczą, 5 podjęło proces usamodzielnienia, 6 wróciło do rodziny biologicznej, oraz 4 zostało przeniesionych do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Niestety w rodzinach zastępczych również pojawiają się problemy, wynikają one głównie z:

- braku porozumienia między osobami starszymi a dziećmi (zwłaszcza dziećmi dorastającymi), tzw. konflikt pokoleń,
- konfliktem między rodziną zastępczą a rodziną biologiczną dziecka, co skutkuje negatywnym zachowaniem dziecka w stosunku do rodziców zastępczych,
- również z tego, że rodziny zastępcze są także samotnie wychowujące dziecko,
- braku kwalifikacji rodziny zastępczej stosunku do dzieci, które zostały umieszczone zostały w rodzinie zastępczej ze względu na alkoholizm lub przemoc w rodzinie i wymagają szczególnej opieki.

Na częściowe utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych w 2015 r. powiat kluczborski przeznaczył kwotę: 1 066 426,16 zł. oraz 196 709,65 zł na pokrycie zobowiązań wynikających z podpisanych porozumień z innymi powiatami na terenie, których w rodzinach zastępczych przebywały nasze dzieci.

Alternatywną formą pieczy zastępczej jest piecza instytucjonalna w ramach której dzieci umieszczane są w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Z uwagi na dobro dziecka ta forma powinna być stosowana po wyczerpaniu wszystkich możliwości objęcia dziecka opieką rodzinną. W praktyce z uwagi na brak rodzin zastępczych szczególnie niespokrewnionych i zawodowych starsze dzieci nie mają innej możliwości. Wspomniana wyżej ustawa o pieczy zastępczej dopuszcza umieszczanie dzieci powyżej 7 r.ż w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Najczęstszymi powodami umieszczania dzieci w powiecie kluczborskim w domach dziecka lub rodzinach zastępczych jest bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo- wychowawczych uzależnienia rodziców od alkoholu, przemoc w rodzinie, niewydolność wychowawcza, związane z tym złe warunki mieszkaniowe, w których dzieci nie mają możliwości prawidłowego rozwoju.

Najczęstszymi powodami umieszczania dzieci w powiecie kluczborskim w domach dziecka lub rodzinach zastępczych jest bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo - wychowawczych uzależnienia rodziców od alkoholu, przemoc w rodzinie, niewydolność wychowawcza, związane z tym złe warunki mieszkaniowe, w których dzieci nie mają możliwości prawidłowego rozwoju.

W powiecie kluczborskim funkcjonują 3 placówki opiekuńczo-wychowawcze w Bogacicy i w Bąkowie oraz nowo utworzona w Lasowicach Małych, które na mocy obowiązujących przepisów zostały przekształcone. Obsługę administracyjną placówkom zapewnia Centrum Administracyjnej Obsługi z siedzibą w Bogacicy.

Placówki zapewniają pobyt dla 56 dzieci w tym: 28 miejsc w Bogacicy i 14 miejsc w Bąkowie i 14 w Lasowicach małych.

Rys.2 Napływ dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych z podziałem na wiek w latach 2013-2015

ROK	Wiek dziecka		Dzieci umieszczone w placówkach w powiecie kluczborskim	Dzieci umieszczone w placówkach w innych powiatach
2013	Ogółem	19	17	2
	do 10	7	6	1
	11-14	7	6	1
	15-18	5	5	0
2014	Ogółem	14	13	1
	7-10	6	6	0
	11-14	6	4	2
	15-18	3	3	0
2015	Ogółem	23	21	2
	7-10	6	5	1 (przez 3 dni)
	11-14	11	11	0
	15-18	6	5	1

Źródło : : dane statystyczne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku.

Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówkach prowadzonych przez powiat kluczborski w 2015 roku wynosił

- DD w Bogacicy - 2 929,36 zł
- DD w Bąkowie – 3 033,64 zł
- DD w Lasowicach M. – 4 201,42 zł

2.1 LOKALNE ZASOBY ORAZ INFRASTRUKTURA POMOCY SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ

Zasoby infrastruktury społecznej to usługi /świadczenia/ oraz działania warunkujące zaspokojenie potrzeb społecznych mieszkańców powiatu. Potrzeba społeczna to warunki, jakie powinny być spełnione przez powiat, by jego mieszkańcy byli w stanie realizować swoje potrzeby indywidualne. Chodzi tu w szczególności o te potrzeby, których mieszkańcy nie mogą zaspokoić w inny sposób, jak tylko w ramach sfery publicznej tj. przez instytucje działające w ramach sektora publicznego (administracja samorządowa) oraz sektora pozarządowego.

Infrastruktura społeczna w powiecie kluczborskim jest wystarczająca i w znaczny sposób zaspakaja potrzeby jego mieszkańców. Odbyna się to dzięki wystarczającej liczbie instytucji pomocy społecznej, placówek oświatowych, zdrowotnych oraz kulturalnych.

JEDNOSTKI POMOCY SPOŁECZNEJ

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie powiatu realizują jednostki administracji samorządowej i pozarządowej. Do jednostek pomocy społecznej należą m.in. powiatowe

centra pomocy rodzinie, gminne ośrodki pomocy społecznej, domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki specjalistycznego poradnictwa i inne.

GMINNE OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ

Zadania z zakresu pomocy społecznej na szczeblu gminy realizują gminne ośrodki pomocy społecznej. Na terenie powiatu kluczborskiego funkcjonuje 4 gminnych ośrodków pomocy społecznej.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Byczynie

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczborku

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wołczynie

Gminne ośrodki pomocy społecznej w oparciu o cyt. ustawę organizacja pracę z rodziną, która jest prowadzona w szczególności w formie :

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej "grupami wsparcia" lub "grupami samopomocowymi".

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W KLUCZBORKU

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku jest jednostką organizacyjną powiatu i realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje w oparciu o ustawę o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U z 2016r. poz. 930 j.t z pozn. zm.), oraz ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.2016, poz.575, z późn. zm)

Do zadań realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w ramach pomocy społecznej należy:

- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzeń zawodowej rodzinie zastępczej,
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie, placówek opiekuńczo – wychowawczych, dla dzieci i młodzieży,
- tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo - wychowawczych, również na terenie innego powiatu,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- przyznawanie pomocy
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w

cięży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno - wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze,

- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się,

RODZINY ZASTĘPCZE

Umieszczenie dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej następuje na podstawie postanowienia sądu. W roku 2015 w powiecie kluczborskim funkcję rodziny zastępczej pełniło 84 rodzin, z czego 59 rodzin były to rodziny spokrewnione, 25 rodzin niezawodowych. W rodzinach zastępczych spokrewnionych przebywało 73 dzieci, w rodzinach niezawodowych 36. W roku 2015 utworzono 14 rodzin zastępczych oraz rozwiązano 10. W 2015r. rodzinnej pieczy zastępczej umieszczono 17 dzieci.

PLACÓWKI OPIEKUŃCZO –WYCHOWAWCZE w BOGACICY, w BĄKOWIE oraz w LASOWICACH MAŁYCH dla których wspólną obsługę organizacyjno – administracyjną zapewnia CENTRUM ADMINISTRACYJNEJ OBSŁUGI w Bogacicy, są to placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego, które obejmuje całodobową opieką 56 wychowanków. Umieszczenie dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej następuje na podstawie postanowienia sądu.

SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO – WYCHOWAWCZY W KLUCZBORKU

zapewnia realizację obowiązku szkolnego oraz zajęć rewalidacyjnych, wychowawczo - opiekuńczych dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z upośledzeniem umysłowym, niepełnosprawnościami sprzężonymi, autyzmem w wieku od 7 do 24 lat. Dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim organizowane są zajęcia rewalidacyjno - wychowawcze. Szkoła kształci na poziomie podstawowym, gimnazjalnym zawodowym oraz w zakresie przysposobienia do pracy. Przy szkole jest internat z profesjonalną kadrą pedagogiczną gdzie uczniowie mogą mieszkać. W Ośrodku odbywa się wczesne wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole – na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie wczesnego wspomaganie.

POWIATOWA PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA W KLUCZBORKU

wielozakresowo wspiera zarówno dziecko, jak i jego rodzinę w zakresie:

- wczesnej diagnozy specjalistycznej,
- opracowania indywidualnego programu, terapii pedagogicznej, psychologicznej, rehabilitacji ruchowej, indywidualnej i grupowej.

4. CELE PROGRAMU I SPOSÓB ICH REALIZACJI

Celem strategicznym Powiatowego Programu na Rzecz Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016-2018 jest: zapewnienie odpowiednich warunków do sprawowania opieki nad dziećmi.

Cel operacyjny 1.

Zapewnienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej stabilnego środowiska opiekuńczego

Kierunki działań:

1. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców, poprzez rozwój zastępczej opieki rodzinnej.
2. Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa oraz szkoleń dla rodzin zastępczych.
3. Prowadzenie grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin zastępczych.
4. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych festynów, spartakiad we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
5. Utworzenie latach 2016- 2018 do 3 rodzin zastępczych zawodowych każdego roku.
6. Zapewnienie finansowania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, placówek opiekuńczo- wychowawczych.
7. Zapewnienie profesjonalnej kadry.

Realizatorzy celu i kierunków działania:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku, Powiat kluczborski.

Partnerzy :

Lokalne organizacje pozarządowe, szkoły, parafie kościelne. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczną w Kluczborku ośrodki pomocy społecznej z ternu wszystkich gmin powiatu,

Cel operacyjny 2.

Podjęmowanie działań zmierzających do powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

Kierunki działań:

1. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
2. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.
3. Podjęmowanie działań do uregulowania sytuacji prawnej dzieci tam gdzie jest to możliwe.

Realizatorzy celu i kierunków działania:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku, Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego w Kluczborku, kuratorzy sądowi, ośrodki pomocy społecznej z terytorium wszystkich gmin powiatu.

Partnerzy :

Lokalne organizacje pozarządowe, szkoły, parafie kościelne.

Cel operacyjny 3.

Nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych oraz prowadzenie rodzinnych domów dziecka .

Kierunki działań:

1. Rozwijanie skutecznych metod i form promowania postaw prorodzinnych.
2. Upowszechnianie pozytywnego wzorca rodziny.
3. Prowadzenie naboru oraz organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka.
4. Przeprowadzanie badań psychologicznych, pedagogicznych oraz analiza sytuacji, rodzinnej, osobistej i majątkowej kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Realizatorzy celu i kierunków działania:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku, zewnętrzne podmioty.

Partnerzy :

Lokalne organizacje pozarządowe, szkoły, parafie kościelne.

Cel operacyjny 4.

Zapewnienie wsparcia rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka .

Kierunki działań:

1. Rozwój wsparcia dla rodzin, napotyających na problemy opiekuńczo-wychowawcze min. ;
 - organizowanie pomocy psychologicznej dla dzieci będących w sytuacji kryzysu emocjonalnego,
 - upowszechnianie wiedzy psychologicznej wśród rodziców z zakresu problematyki: trudności wieku dojrzewania, przyczyn zaburzeń agresywnych u dzieci, sposoby rozwiązywania konfliktów pomiędzy rodzicami i nastolatkami, komunikacja z dzieckiem w okresie adolescencji,
 - uczestnictwo rodziców zastępczych w warsztatach umiejętności wychowawczych oraz terapii rodzin.
2. Prowadzenie grup wsparcia.
3. Tworzenie rodzin pomocowych.
4. Zapewnienie wsparcia finansowego i rzeczowego rodzinom zastępczym, zawodowym i prowadzący rodzinne domy dziecka.

5. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych, losowych lub zaplanowanego wypoczynku.
6. Zapewnienie przeprowadzania badań lekarskich dzieciom przyjmowanym do pieczy zastępczej.

Realizatorzy celu i kierunków działania:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku

Partnerzy :

Lokalne organizacje pozarządowe, szkoły, parafie kościelne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kluczborku, SP ZOZ w Kluczborku, NZOZy z powiatu kluczborskiego.

5. ADRESACI I REALIZATORZY PROGRAMU

Adresaci Programu:

- 1) rodziny zastępcze i prowadzący rodzinny dom dziecka (w przypadku utworzenia tego typu placówki);
- 2) dzieci i młodzież wychowująca się w ramach instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej.
- 3) dzieci i młodzież opuszczająca instytucjonalną i rodzinną pieczę zastępczą
- 4) rodzice biologiczni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Realizatorzy Programu:

- 1) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku – organizator rodzinnej pieczy zastępczej;
- 2) Domy Dziecka Bogacica, Bąków, Lasowice Małe;
- 3) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kluczborku;
- 4) SP Zakład Opieki Zdrowotnej w Kluczborku

6. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU:

1. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości rodziny.
2. Zwiększenie dostępności do usług w zakresie poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego.
3. Wzmocnienie więzi rodziny i poprawa funkcjonowania rodzin.
4. Podniesienie świadomości rodziców w zakresie odpowiedzialności za wychowanie dzieci.
5. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą.
6. Zwiększenie przepływu informacji koniecznych do zdiagnozowania problemu i możliwości jego rozwiązania oraz wzmocnienie systemu współpracy z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.
7. Zmniejszenie liczby dzieci przebywających w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych.

8. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i jego rodzinie.
9. Podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych.
10. Ułatwienie dostępności do szkoleń dla szerszej grupy kadry pomocy społecznej.

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- samorząd województwa,
- samorząd powiatu,
- samorząd gminy,
- administracja rządowa (Ministerstwo, Wojewoda),
- organizacje pozarządowe,
- środki zewnętrzne, w tym fundusze strukturalne,
- inne podmioty/partnerzy działań,
- inne.

8. SPOSÓB MONITOROWANIA:

Monitorowanie Powiatowego Programu na Rzecz Rozwoju Pieczy Zastępczej w na lata 2016–2018 odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji nt. realizacji kierunków działań ujętych w Programie.

PODSUMOWANIE

Powiatowy Program na rzecz Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016-2018 zakłada tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci. Zastępcza opieka rodzinna wymaga współdziałania wielu instytucji, specjalistów z różnych dziedzin i profesji. Organizowanie i wspomaganie rodzin zastępczych to „praca zespołowa”. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promocja rodzinnego stylu życia. Wskazane propozycje zawierają przede wszystkim działania profilaktyczne i wspierające. Realizacja programu zakłada wykorzystanie środków budżetu powiatu kluczborskiego, budżetu państwa, pozyskiwanych środków EFS, oraz środków własnych podmiotów niepublicznych. W celu osiągnięcia zamierzonych celów w realizację programu będą włączone również instytucje, placówki i organizacje pozarządowe, z którymi PCPR w Kluczborku współpracuje, a które swoimi działaniami wspierają dziecko i rodzinę. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.